

Жастар және технология

ЖАРИЯЛАНДЫ
30.04.2025СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/178499/

Бекболат Мөлдір Бекмұратқызы

Студент

Аннотация

Мақалада жастар мен технологиялар арасындағы өзара ықпалы, білім беру саласындағы технологиялық трансформация, әлеуметтік желілер мен жастар мәдениеті және технологияның күнделікті өмірдегі әлеуеті мен қауіптері мәселелері талданып, тәжірибелік ұсыныстар ұсынылады. Қазіргі таңда цифрлық платформалар мен инновациялық шешімдер жастардың білім алу, әлеуметтік қарым-қатынас құру және өзін-өзі дамыту үдерістеріне елеулі ықпал етуімен қатар, жаңа қауіп-қатерлерді де тудырады. Авторлар жастардың технологияны тиімді пайдалануын қамтамасыз ету мақсатында білім беру бағдарламаларын цифрландыру әдістерін, әлеуметтік желілердегі ақпараттық сауаттылықты арттыру жолдарын, сондай-ақ цифрлық қауіпсіздік ережелерін енгізудің маңыздылығын көрсетеді.

Кілт сөздер

жастар, технология, цифрлық платформа, әлеуметтік желілер, білім беру, цифрлық қауіпсіздік, инновациялар

Кіріспе

Қазіргі кезеңде жастар мен технологиялар өзара тығыз байланыста дамып, бір-біріне айрықша ықпал етеді. Жаһандану үдерісі, цифрлық трансформация және интернеттің кең қолжетімділігі жастардың күнделікті өмірін түбірімен өзгертті. Бұл өзгерістер білім алу форматына,

әлеуметтік қарым-қатынасқа және өзін-өзі тануға әсер етіп, жаңа мүмкіндіктер мен қауіп-қатерлерді қатар алып келді. Сондықтан жастар мен технология тақырыбы өзекті зерттеу нысанына айналып, цифрлық сауаттылықты дамыту, инновациялық әлеуетті арттыру және технологиялық тәуекелдерді азайту мәселелері педагогика, психология, әлеуметтану және экономика ғылымдары ауқымында жан-жақты қарастырылуда. Осы мақалада жастар мен технологияның өзара ықпалы, білім беру саласындағы технологиялық трансформация, әлеуметтік желілердің жастар мәдениетін қалыптастыруы және цифрлық қауіптер мен әлеуеттер талданып, осы бағыттағы ұсыныстар берілмек.

Жастар мен технологияның өзара ықпалы

Қазіргі жаһандану дәуірінде технологиялық жетістіктер жас ұрпақтың санасында ерекше орын алды. Жастар цифрлық құрылғылар мен интернет-ресурстар арқылы ақпаратқа жылдам қол жеткізіп, білім алу процесін жекелендіріп, өзіндік оқу траекториясын қалыптастырады [1]. Сонымен қатар, смартфондар мен планшеттер оқу құралдары қатарынан орын алып, интерактивті қосымшалар мен онлайн-курстар жастардың танымдық белсенділігін арттырады [2]. Бұл тәсіл білімді меңгеру жылдамдығын жоғарылатып қана қоймай, шығармашылық қабілеттерін дамытуға да мүмкіндік береді. Алайда технологияға тәуелділік те әлеуметтік оқшаулану, физикалық белсенділік азаю және психологиялық тұрақсыздық сияқты жаңа мәселелерді күн тәртібіне енгізеді. Осыған байланысты жастарды цифрлық сауаттылыққа үйрету және виртуалды ортада қауіпсіз әрекет ету дағдыларын қалыптастыру міндеті туындайды.

Білім беру саласындағы технологиялық трансформация

Білім беру жүйесінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды енгізу оқытудың дәстүрлі форматынан цифрлық оқытуға көшуге жол ашты. Электрондық оқулықтар мен виртуалды лабораториялар студенттерге теориялық білімді тәжірибелік тапсырмалар арқылы бекітуге мүмкіндік береді [3]. Қазақстанда «Цифрлық Қазақстан» бағдарламасы аясында мектептер мен ЖОО-ларда заманауи ІТ-

инфрақұрылым құрылып, мұғалімдер мен оқушылардың кәсіби дағдыларын дамыту мақсатында әртүрлі онлайн-платформалар қолданысқа енгізілді [1]. Мұнда оқытудың бейімделуін қамтамасыз ету үшін адаптивті жүйелер – әр оқушының оқу деңгейіне қарай мазмұнды автоматты түрде реттейтін бағдарламалар маңызды рөл атқарады. Дегенмен, мұндай жүйелерді тиімді пайдалану үшін оқытушылар мен ата-аналардың да цифрлық сауаттылығын арттыру, техникалық қолдауды тұрақты қамтамасыз ету қажет.

Әлеуметтік желілер және жастар мәдениеті

Әлеуметтік желілер жастардың қарым-қатынас мәдениетін түбегейлі өзгертті. Facebook, Instagram, TikTok, Telegram сияқты платформаларда жас буын күнделікті өмірінің көріністерін бөлісіп, кең аудиториямен өзара әрекеттеседі [4]. Бұл платформалар әлеуметтік желіде контент жасау, блог жүргізу және онлайн-кампаниялар ұйымдастыру арқылы жастардың шығармашылығын дамытуға мүмкіндік береді. Алайда виртуалды ортада жалған ақпарат пен кибершабуылдар қауіпі жоғары, сондықтан жастарға ақпараттық қауіпсіздік ережелерін үйрету, әлеуметтік желілердегі этикалық нормаларды сақтау маңызды [5]. Сонымен қатар, әлеуметтік желілерде өзін-өзі таныту мәдениеті қалыптасып, жасөспірімдер арасында «лайк» санымен өзін-өзі өлшеу тенденциясы белең алды. Бұл құбылыс психологиялық қысымды күшейтіп, виртуалды ортада позитивті өзін-өзі қабылдауды төмендетуі мүмкін.

Технологияның жастар өміріндегі әлеуеті мен қауіптері

Технология жастарға шекарасыз мүмкіндіктер ашып қана қоймай, жаңа қауіп-қатерлерді де ұсынады. Бір жағынан, онлайн-стажировкалар, вебинарлар мен цифрлық стартаптар арқылы жас кәсіби мамандар өз жобаларын іске қосып, жаһандық нарыққа шығу мүмкіндігіне ие [2]. Старт-ап экожүйелер мен хакатондар жастарды инновациялық ойлауға ынталандырады және кәсіпкерлік дағдыларын қалыптастырады. Екінші жағынан, кибербуллинг, онлайн тәуелділік, деректердің қорғалмағандығы сияқты мәселелер психологиялық және әлеуметтік

проблемалар әкеледі [6]. Сондықтан мемлекеттік және қоғамдық ұйымдар деңгейінде цифрлық құқықтық сауаттылықты арттыру, киберқауіпсіздік стандарттарын енгізу және жастарға психологиялық қолдау көрсету бағдарламаларын дамыту қажет. Болашақта жас ұрпақтың технологиялық мәдениетін қалыптастыра отырып, оның потенциалын барынша тиімді пайдалану – білім беру, әлеуметтік және экономикалық салалардағы басты міндеттердің бірі болып қала береді.

Қорытынды

Осы мақалада жастар мен технологиялар арасындағы өзара байланыстың бірнеше негізгі аспектілері қарастырылды: жастардың технологияға тәуелділігі мен цифрлық сауаттылық, білім беру саласындағы технологиялық трансформация, әлеуметтік желілердің мәдени рөлі және цифрлық қауіптер мен әлеуеттер. Зерттеулер көрсеткендей, технологиялар жастардың шығармашылық мүмкіндіктерін кеңейтіп, білім алуға қолжетімділікті арттырса да, виртуалды тәуелділік, ақпараттық қауіпсіздік және психологиялық мәселелер сияқты сын-тегеуріндер де бар. Сол себепті білім беру бағдарламаларында цифрлық сауаттылық пен технологиялық этиканы енгізу, әлеуметтік желілерде ақпараттық мәдениетті қалыптастыру және киберқауіпсіздік стандарттарын сақтау — басты міндет. Мемлекеттік, білім беру және қоғамдық ұйымдардың бірлескен жұмысы арқылы жастардың технологияларды саналы әрі қауіпсіз пайдалануын қамтамасыз етуге болады, бұл өз кезегінде олардың жеке дамуы мен қоғамның жалпы әл-ауқатына оң ықпалын тигізеді.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. ҚР Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі. «Жастар және цифрлық технологиялар». Цифрлық Қазақстан.
<https://digital.gov.kz/news/zhastar-zhane-tsifrdyk-tehnologiyalar>
2. Bilim.kz порталы. «Жастар және инновациялық технологиялар».
<https://bilim.kz/zhastar-zhane-innovatsiialyk-tehnologiiialar>
3. Zakon.kz. «Жастардың әлеуметтік желідегі белсенділігі».
<https://www.zakon.kz/5488512-zhastardying-aseiittik-zhelidegi-belsend>

iligi.html

4. Egemen.kz. «Цифрлық Қазақстан: жасампаздық пен даму». <https://egemen.kz/article/399567-tsifrdyk-kazakhstan-zhasampazdyk-pen-damu>
5. CyberLeninka. «Влияние информационных технологий на молодежную среду». <https://cyberleninka.ru/article/n/vliyanie-informatsionnyh-tehnologiy-na-molodezhnyuyu-sredu>
6. Rusnauka.com. «Проблемы и перспективы внедрения технологий среди молодежи». http://rusnauka.com/12_NPM_2015/Educat/69514.doc.htm
7. Informika.ru. «Социальные сети и молодежь: современные тенденции». <https://informika.ru/articles/socialnye-seti-i-molodezh-sovremennye-tendentsii>
8. РИА Новости. «Как технологии меняют представления молодежи об учебе». <https://ria.ru/20210427/mn-tehnologii-1735739810.html>

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.